

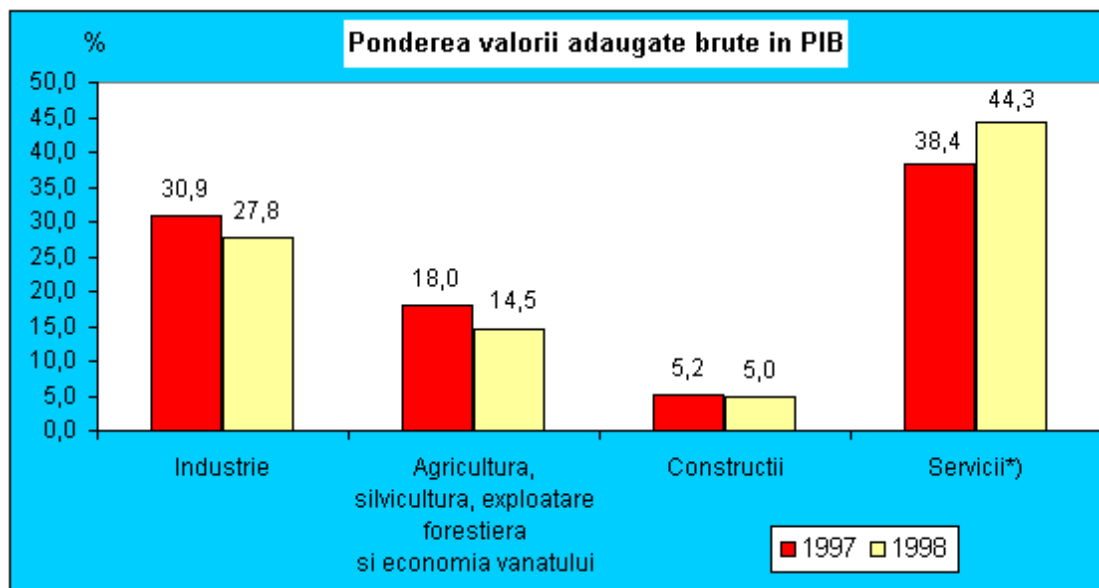
Evoluții macroeconomice în România

1. Evoluția Produsului Intern Brut în 1997-2000

a) rata creșterii Produsului Intern Brut (PIB)

Cercetarea economiei românești în perioada 1995-1997 arată un declin accentuat. Produsul Intern Brut marchează o scădere importantă, ca urmare a schimbărilor produse în ansamblul și structura economiei țării, schimbări datorate, la rândul lor, politicilor economice improvizate. Schimbările au determinat pe o parte, scăderea drastică a producției în toate ramurile, iar pe de altă parte, un efort dramatic de adaptare a capacităților productive și a forței de muncă la cerințele economiei de piață. Cele două tendințe sunt influențate de o multitudine de factori, unii foarte agresivi, între aceștia înscriindu-se: majorarea ratei de penetrare a importurilor pe piața românească, în concurență inevitabilă cu produsele autohtone; agravarea continuă a deficitelor bugetare; profilarea blocajelor financiare și decapitalizarea agenților economici; nivelul redus al calității produselor românești, care au pierdut sau pierd importante piețe externe de desfacere.

Produsul intern brut 1997-1998

Ponderea valorii adaugate brute in PIB

	1997	1998
Industrie	30,9	27,8
Agricultura, silvicultura, exploatare forestiera si economia vanatului	18,0	14,5
Constructii	5,2	5,0
Servicii ^{*)}	38,4	44,3

^{*)} Cuprinde activitatea de comert, transporturi, posta si telecomunicatii, turism, hoteluri si restaurante, administratie publica si aparare, invatamant, sanatate si asistenta sociala si alte servicii prestate agentilor economici si populatiei.

Sursa: Institutul National de Statistica

Produsul intern brut in anul 1998 - date definitive -, a fost de 371193,8 miliarde lei, cu 4,8% mai mic fata de anul 1997, consecinta a reducerii volumului de activitate si, in mod deosebit, a valorii adaugate brute in industrie (-5,3%) si constructii (-4,5%), cele doua sectoare contribuind in proportie de 32,8% la crearea acestuia. In agricultura, influentele nefavorabile generate de scaderea productiei vegetale si a celei din zootehnie au determinat o reducere a valorii adaugate brute cu 10,4%.

La formarea produsului intern brut, 62,0% a reprezentat aportul agentilor economici privati, respectiv, a societatilor comerciale cu capital privat, micilor intreprinzatori organizati in baza Decretului-Lege 54/1990, asociatiilor agricole si a gospodariilor populatiei.

Produsul intern brut pe categorii de resurse

	1998		Structura - %	
	miliarde lei	in % fata de 1997	1997	1998
Industrie	103053,7	94,7	30,9	27,8
Agricultura, silvicultura, exploatare forestiera si economia vanatului	53763,8	89,6	18,0	14,5
Constructii	18731,4	95,5	5,2	5,0
Servicii ^{*)}	164579,7	99,3	38,4	44,3
Ajustare pentru productia imputata de servicii bancare	-5522,5	298,0	-0,5	-1,5
Valoarea adaugata bruta	334606,1	94,6	92,0	90,1
Impozite minus subventii pe produs	36587,7	102,0	8,0	9,9
Produsul intern brut	371193,8	95,2	100,0	100,0

⁾ Cuprinde activitatea de comerț, transporturi, posta și telecomunicații, turism, hoteluri și restaurante, administrație publică și apărare, învățământ, sănătate și asistență socială și alte servicii prestate agenților economici și populației.

Nota: Indicii de volum s-au calculat în prețurile anului 1997.

Consumul final total a crescut în anul 1998 cu 1,1% comparativ cu anul 1997. Ca urmare a creșterii ușoare a puterii de cumpărare a veniturilor populației, consumul final al gospodăriilor populației s-a mărit cu 0,6 procente.

Formarea brută de capital fix a scăzut cu 5,7% față de anul precedent, rata de investiție, determinată prin raportarea la valoarea adăugată brută pe economie, fiind de numai 20,4% (față de 23,0% în 1997).

Exportul net de bunuri și servicii, care reflectă situația contului curent și, respectiv, necesarul de finanțare externă a economiei, s-a deteriorat, scăderea fiind mai mare cu 65,3% decât în 1997.

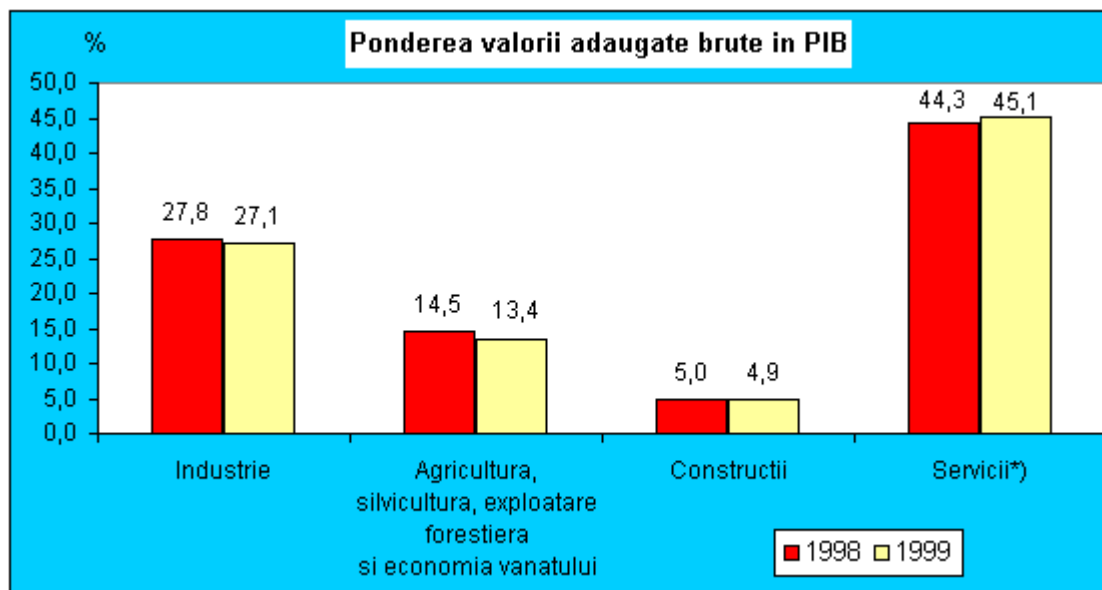
Produsul intern brut pe elemente de cheltuieli

	1998		Structura - %	
	miliarde lei	în % față de 1997	1997	1998
Produsul intern brut	371193,8	95,2	100,0	100,0
Consumul final total - din care:	334672,4	101,1	86,4	90,2
- al populației	278626,2	100,6	73,6	75,1
Formarea brută de capital fix	68111,6	94,3	21,2	18,3
Variația de stoc	-1586,4	95,7	-0,6	-0,4
Exportul net de bunuri și servicii (exporturi - importuri)	-30003,8	165,3	-7,0	-8,1

Nota: Indicii de volum s-au calculat în prețurile anului 1997.

Produsul intern brut pe locuitor, pentru anul 1998, a fost de 16495,4 mii lei, în scădere cu 4,6% față de anul 1997.

Produsul Intern Brut 1998-1999

Ponderea valorii adaugate in PIB

	1998	1999 ^{*)}
Industrie	27,8	27,1
Agricultura, silvicultura, exploatare forestiera si economia vanatului	14,5	13,4
Constructii	5,0	4,9
Servicii ^{*)}	44,3	45,1

^{*)} Cuprinde activitatea de comert, transporturi, posta si telecomunicatii, turism, hoteluri si restaurante, administratie publica si aparare, invatamant, sanatate si asistenta sociala si alte servicii prestate agentilor economici si populatii.

Produsul intern brut 1998-1999

Produsul intern brut in anul 1999 - date semidefinite -, a fost de 539356,9 miliarde lei, cu 2,3% mai mic decat cel realizat in 1998. Scaderi semnificative a inregistrat valoarea adaugata bruta din servicii (-3,4%), constructii (-2,3%), industrie (-1,5%). Activitatea din agricultura, silvicultura, exploatare forestiera si economia vanatului a inregistrat o crestere de 3,4%.

La formarea produsului intern brut, 63,3% a reprezentat aportul agentilor economici privati, respectiv al societatiilor comerciale cu capital privat, al micilor intreprinzatori organizati pe baza Decretului – Lege 54/1990, al asociatiilor agricole si al gospodariilor populatii.

Produsul intern brut pe categorii de resurse

	1999		Structura - %	
	Miliarde lei	in % fata de 1998	1998	1999
Industrie	146054,2	98,5	27,8	27,1
Agricultura, silvicultura, exploatare forestiera si economia vanatului	72096,0	103,4	14,5	13,4
Construcții	26260,2	97,7	5,0	4,9
Servicii ⁾	243648,6	96,6	44,3	45,1
Ajustare pentru productia imputata de servicii bancare	-7970,8	100,5	-1,5	-1,5
Valoarea adaugata bruta	480088,2	98,3	90,1	89,0
Impozite minus subventii pe produs	59268,7	92,8	9,9	11,0
Produsul intern brut	539356,9	97,7	100,0	100,0

⁾Cuprinde activitatea de comert, transporturi, posta si telecomunicatii, turism, hoteluri si restaurante, administratie publica si aparare, invatamant, sanatate si asistenta sociala si alte servicii prestate agentilor economici si populatelor.

Nota: Indicii de volum s-au calculat in preturile anului 1998.

Consumul final total a scazut in anul 1999 cu 4,4% fata de anul precedent. In 1999 s-a manifestat tendinta de diminuare a puterii de cumparare a veniturilor populatelor, determinand reducerea consumului final al gospodariilor populatelor cu 4,6%.

Un aspect pozitiv al evolutiei economiei romanesti in anul 1999 se refera la cresterea cu 10,8% a exporturilor de marfuri si servicii, in conditiile in care importurile de marfuri si servicii au scazut cu 1,1% fata de anul precedent.

Formarea bruta de capital fix a scazut fata de 1998 (-4,2%), ceea ce a determinat ca rata de investitie, calculata prin raportare la valoarea adaugata bruta totala, sa fie de 20,2% (20,4% in 1998).

Produsul intern brut pe elemente de cheltuieli

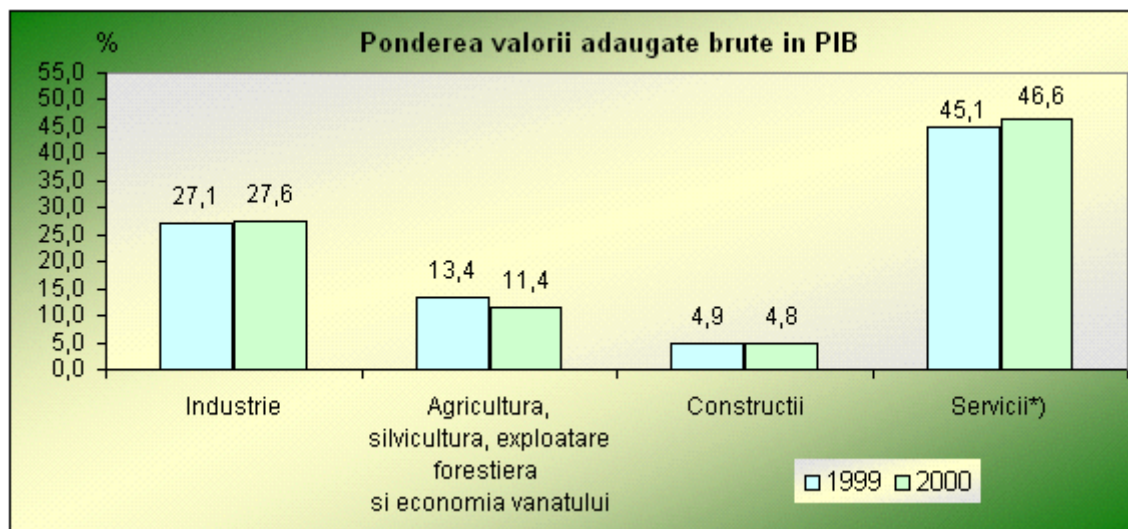
	1999		Structura - %	
	Miliarde lei	in % fata de 1998	1998	1999
Produsul intern brut	539356,9	97,7	100,0	100,0
Consumul final total - din care:	470164,0	95,6	90,2	87,1
- al populatelor	388984,5	95,4	75,1	72,1
Formarea bruta de capital fix	97169,8	95,8	18,3	18,0

Exportul net de bunuri si servicii (exporturi - importuri)	-23430,9	64,3	-8,1	-4,3
Variatia de stoc	-4546,0	188,3	-0,4	-0,8

Nota: Indicii de volum s-au calculat in preturile anului 1998.

Produsul intern brut pe locuitor pentru anul 1999 a fost de 24016,2 mii lei, in scadere cu 2,1% fata de anul 1998.

Produsul intern brut 1999-2000

Ponderea valorii adaugate brute in PIB

	1999 ¹⁾	2000 ²⁾
Industrie	27,1	27,6
Agricultura, silvicultura, exploatare forestiera si economia vanatului	13,4	11,4
Constructii	4,9	4,8
Servicii*)	45,1	46,6

¹⁾ Date semidefinitive.

²⁾ Date provizorii.

*) Cuprinde activitatea de comert, transporturi, posta si telecomunicatii, turism, hoteluri si restaurante, administratie publica si aparare, invatamant, sanatate si asistenta sociala si alte servicii prestate agentilor economici si populatelor.

Produsul intern brut 1999-2000

Produsul intern brut estimat pentru anul 2000 a fost de 796533,7 miliarde lei preturi curente, **in crestere, in termeni reali, cu 1,6% fata de anul precedent**. Cresterea a fost determinata in mod semnificativ de marirea volumului de activitate si, in consecinta, a valorii adaugate brute din industrie (+6,1%), constructii (+6,3%) si servicii*) (+3,1%) care, impreuna, reprezinta 79,0% din produsul intern brut; valoarea adaugata bruta realizata in agricultura,

silvicultura si piscicultura a inregistrat o scadere cu 15,8%, datorita, in principal, conditiilor climaterice nefavorabile.

Produsul intern brut pe categorii de resurse si utilizari
- date provizorii -

	Realizari anul 2000 - mld. lei preturi curente -	In procente fata de anul 1999
Agricultura, silvicultura si piscicultura	90929,3	84,2
Industria	219861,1	106,1
Constructii	38127,3	106,3
Servicii ^{*)}	370916,4	103,1
Productia imputata de servicii bancare ^{**)}	-9600,8	83,2
Valoarea adaugata bruta – total	710233,3	101,7
Impozite nete pe produs ^{***)}	86300,4	100,9
Produs intern brut	796533,7	101,6
Consumul final total	687938,2	101,7
Consumul final al gospodariilor populatiei	557561,9	98,8
Consumul final al administratiei publice	99634,6	104,2
Consumul final al administratiei private	30741,7	178,6
Formarea bruta de capital fix	147209,6	105,5
Exportul net de bunuri si servicii	-46294,7	-
Exportul de bunuri si servicii	271290,0	123,9
Importul de bunuri si servicii	317584,7	129,1
Variatia stocurilor	7680,6	-

^{*)} Cuprinde activitatea de comert, transporturi, posta si telecomunicatii, turism, hoteluri si restaurante, administratie publica si aparare, invatamant, sanatate si asistenta sociala si alte servicii prestate agentilor economici si populatiei.

^{**)} Se masoara prin soldul dintre dobanzile incasate si cele platite de institutiile de credit, fiind rezultatul activitatii de intermediere financiara a acestora.

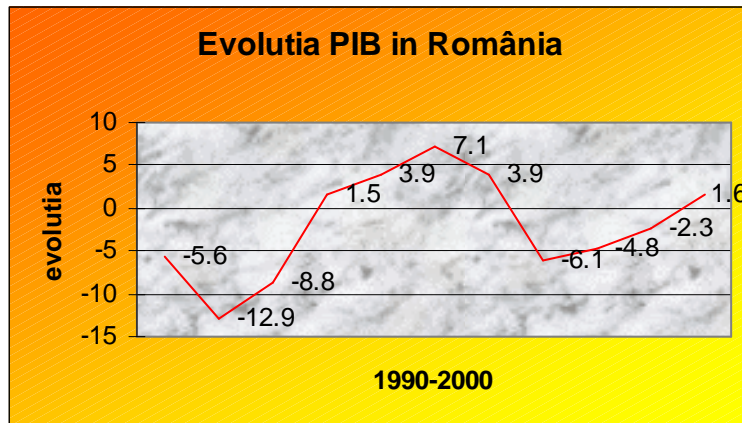
^{***)} Reprezinta diferenta dintre impozitele pe produs incasate (TVA, accize, alte impozite) si subventiile pe produs platite de la bugetul de stat.

Nota: Indicii de volum s-au calculat in preturile perioadei de comparatie.

Consumul final total a inregistrat o crestere cu 1,7% in anul 2000 comparativ cu anul 1999. Reducerea consumului final al gospodariilor populatiei cu 1,2% a fost determinata, in principal, de diminuarea volumului desfacerii de marfuri prin comertul cu amanuntul cu 0,7 procente. Aceasta reducere a fost compensata in consumul final total de crestere a consumului final al administratiei publice (+4,2%) si de cea inregistrata de consumul final al administratiei private, care si-a marit volumul de 1,8 ori comparativ cu anul 1999. Evolutia consumului final al administratiei private a fost consecinta directa a cresterii volumului de cheltuieli ale partidelor politice prin participarea lor la alegerile locale si la cele parlamentare si prezidentiale care au avut loc in anul 2000.

Formarea bruta de capital fix a inregistrat o majorare cu 5,5 puncte procentuale, rata de investitie determinata prin raportarea acestora la valoarea adaugata bruta pe economie fiind de 20,7% (20,2% in anul 1999).

Deficitul contului curent s-a majorat in anul 2000 ca urmare a cresterii mai accentuate a volumului importurilor de bunuri si servicii (+29,1%) comparativ cu cel al exporturilor de bunuri si servicii (+23,9%).

b) ținte privind cresterea economica in anii 2002-2004

Calitatea de membru al UE va avea un impact major asupra tuturor fatetelor vietii economice, politice si sociale. Implicatiile economice vor fi precumpanitoare, in sa se vor inregistra mutatii radicale si in domeniile politic, de securitate, social si cultural.

Din perspectiva politicului, mecanismele de luare a deciziilor vor trebui reconfigurate, in sensul unui transfer de competente catre institutiile comunitare; in acelasi timp in sa, Romania va beneficia de posibilitatea de a participa, in cadrul Uniunii, la complexe procese decizionale colective, putand astfel sa-si promoveze si sa-si protejeze mai bine interesele.

Sumarizand, principalele beneficii oferite de aderarea la UE ar fi:

- Un climat politic si economic stabil care ar stimula o dezvoltare durabila;
- predictibilitate si o stabilitate crescute ale mediului economic;
- Cresterea competitivitatii pe piata interna, ceea ce va conduce la motivarea si stimularea agentilor economici autohtoni in sensul sporirii productivitatii si a eficientei prin dezvoltarea de noi produse si servicii, introducerea tehnologiilor moderne si diminuarea costurilor de productie;
- Dezvoltarea comerțului, un stimul important pentru economia nationala si piata fortei de munca;
- Accesul sporit la pietele de capital si investitii europene, la noile echipamente si sisteme informationale, la <<know-how>>-ul managerial si tehnicile organizationale din tarile dezvoltate;

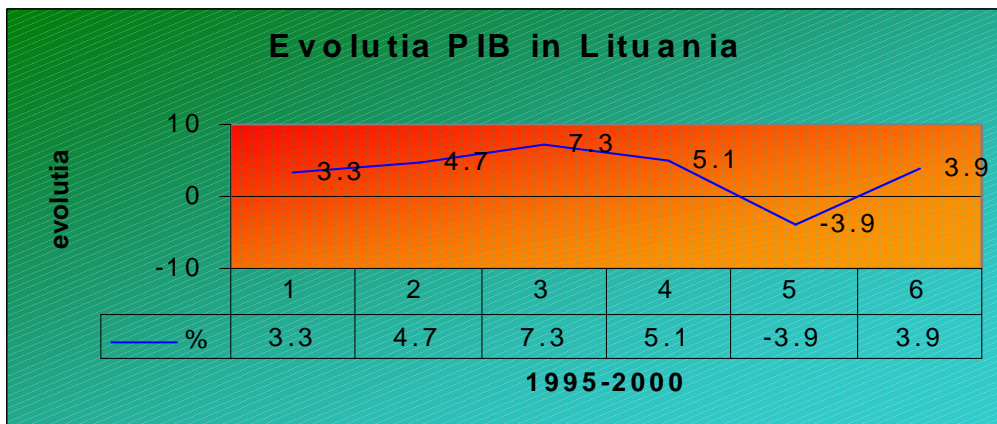
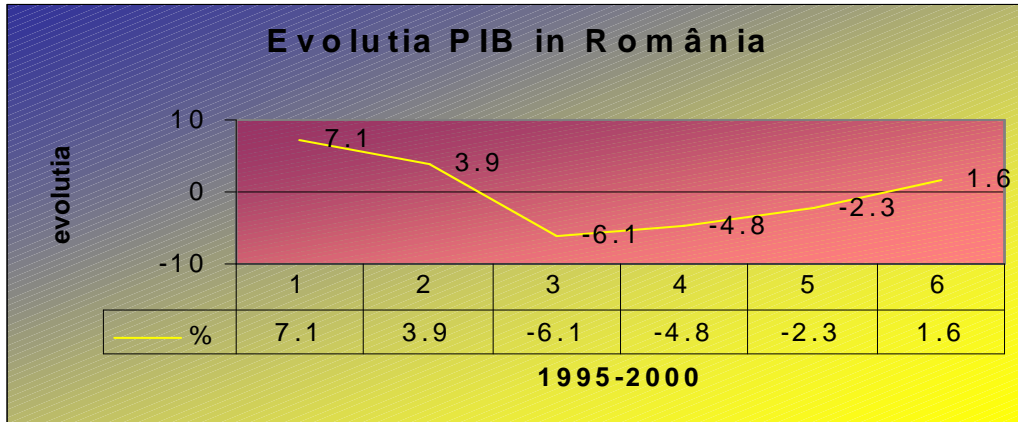
- Prezenta agentilor economici romani pe o piata unica de mari dimensiuni si cu o portanta deosebita;
- Oportunitati deosebite oferite de implementarea Uniunii Economice si Monetare;
- Intarirea securitatii nationale prin integrarea in mecanismele PESC;
- Oportunitatea de a participa plener la procesele de luare a deciziilor privind viitoarea configurare a Europei;
- Cresterea prestigiului si consolidarea statutului Romaniei in relatiile cu alti actori statali, atat pe plan politic, cat si economic;
- Dobandirea de catre cetatenii romani a drepturilor decurgand din acordarea "cetateniei europene";
- Perspective de perfectionare profesionala si acces pe piata europeana a muncii pentru cetatenii romani.

La aceste avantaje directe se adauga, ca un corolar, si costul in termeni de <<lost opportunities>> pe care l-ar genera ne-aderarea Romaniei la Uniunea Europeana:

- ⊕ izolarea si indepartarea de la procesele de luare a deciziilor, de la mecanismele de PESC, implicand dificultati si cheltuieli sporite pentru impunerea autonoma pe scena politica si economica;
- ⊕ izolarea economica a Romaniei, in conditiile in care UE detine in prezent circa 60 % din comertul exterior romanesc;
- ⊕ restrangerea posibilitatilor de acces a produselor romanesti pe piata comunitara;
- ⊕ cresterea vulnerabilitatii produselor romanesti in fata masurilor de aparare comerciala si a obstacolelor tehnice practicate de UE fata de tarile terte;
- ⊕ cresterea decalajului economic dintre Romania si tarile din zona care vor adera la UE, datorita in principal imposibilitatii de a beneficia de fondurile comunitare de dezvoltare;
- ⊕ diminuarea sanselor de aliniere in perspectiva la "acquis"-ul comunitar, avand in vedere ca integrarea intracomunitara evolueaza in permanenta;
- ⊕ dificultati in obtinerea consensului la nivelul UE pentru aderarea altor tari candidate, in conditiile cresterii numarului de state membre ale UE;
- ⊕ scaderea posibilitatilor Romaniei de a dezvolta o agricultura competitiva ca urmare a neintegrarii la timp in mecanismele Politicii Agricole Comune.

In ceea ce priveste costurile ce trebuiesc suportate pentru aducerea economiei si a societatii romanesti la standardele europene, trebuie remarcat ca aceste sacrificii si eforturi sunt inerente in etapa de tranzitie actuala, ele nefiind determinate arbitrar de exigentele UE, ci constituind pretul reformei indispensabile pentru relansarea Romaniei.

c) comparatii intre evolutia PIB in România si alta tara din Europa de E.

Produsul Intern Brut al României variaza mai mult fata de cel al Lituaniei. Se poate observa ca in perioada 1997-1999 România si Lituania se situeaza la poluri opuse. In medie, evolutia Produsului Intern Brut al Lituaniei este mult mai pozitiv decât al României.

2. Evolutia inflatiei in perioada 1995-2000

a) rata anuală a inflatiei.

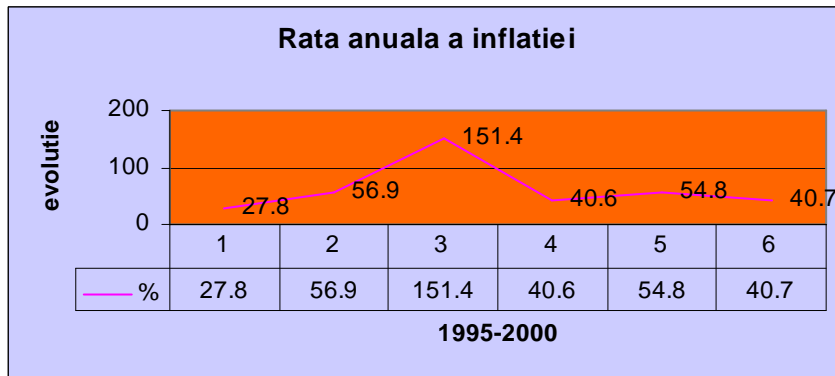
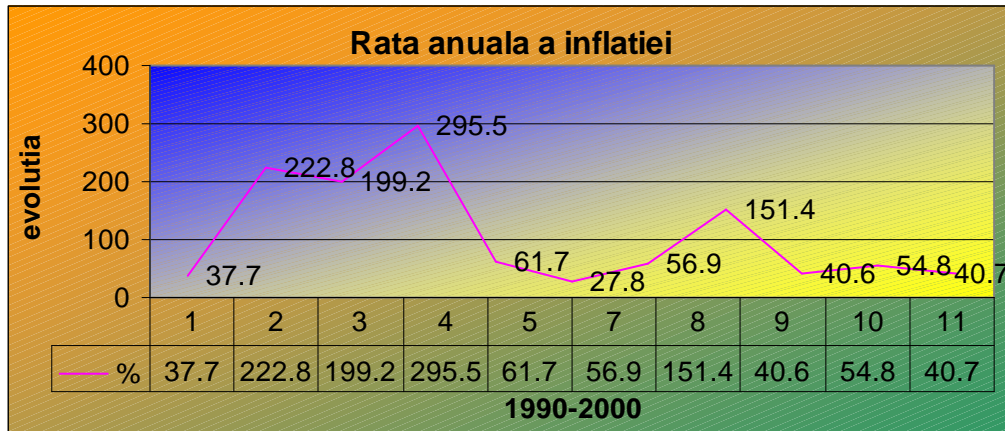
In sens general, starea de dezechilibru in economie inseamna inegalitate intre cerere si oferta, care se manifesta diferit, in functie de natura obiectului pietei. Astfel, pe piata bunurilor economice, daca cererea depaseste oferta existenta, ajungându-se la

cresteri generale de pret, starea de dezechilibru are caracter inflationist. In cea de-a doua jumatate a secolului XX-lea, inflatia a devenit un fenomen aproape permanent, cu deosebiri de intensitate si amploare, in timp si spatiu.

In plan istoric, inflatia s-a manifestat cu mult timp in urma , si anume: in epoca in care se foloseau numai bani din metale pretioase; in perioada când se foloseau bani de hârtie convertibili in aur si in conditiile contemporane, când se folosesc bani de hârtie neconvertibili in metale pretioase.

Definitie: *Inflatia reprezinta acea stare de dezechilibru economic in care masa monetara existenta in economie depaseste necesarul real de moneda, ducand la cresterea generalizata a preturilor si la scaderea puterii de cumparare a banilor.*

Nu orice sporire a preturilor inseamna inflatie. Inflatia este, inainte de toate, un fenomen monetar, fiind legata de excedentul de masa monetara peste nevoile reale ale economiei, determinate de oferta de bunuri si servicii scazuta.

b) forme ale inflatiei in România.

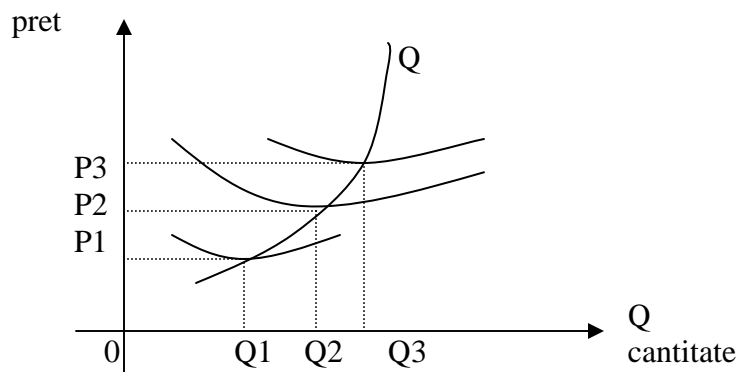
- inflatie târâtoare (sau linistita), care presupune un ritm mediu anual de crestere a preturilor de pâna la 3%
- inflatie moderata, careia ii corespunde o crestere a preturilor de pâna 6%
- inflatie rapida, atunci când ritmul de crestere anuala a preturilor se apropie de 10%
- inflatie galopanta, (denumita si cu doua cifre), când cresterea preturilor este mai mare de 10% anual.

In perioada 1990-2000, România a avut o inflatie de forma galopanta.

c) cauzele si consecintele inflatiei.

- Cauzele inflatiei:

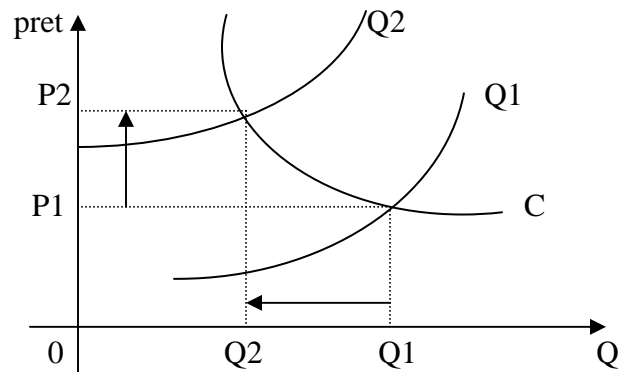
- 1. Emisiunea excesiva de moneda** peste oferta reala de bunuri si servicii. Aceasta atrage dup sine un „surplus de cerere” si, ca urmare, cresterea ansamblului preturilor. Marirea preturilor are loc nu prin simpla sporire a cantitatii de bani, ci prin cresterea cererii pe care acesta o face posibila.
- 2. Excedentul de cerere agregata (inflatie prin cerere).** Ea apare datorita cresterii cererii agregate, in conditiile in care oferta agregata ramane in urma cererii sau se micsoareaza. Cererea agregata poate sa creasca si in conditiile in care masa monetara nu se modifica, si anume atunci când:
 - sporesc veniturile banesti ale populatiei, ducand la marirea puterii de cumparare a acesteia;
 - se diminueaza inclinatia spre economisire;
 - se extinde creditul de consum;
 - are loc cresterea salariilor neinsotita de sporirea rezultatelor muncii etc.

Se observa, tendinta de crestere a pretului, in conditiile maririi cererii agregate si ale mentinerii constante a ofertei.

Inflatia prin cerere presupune situatia in care nu este posibila marirea corespunzatoare a ofertei datorita capacitatilor de productie limitate; in consecinta, ajustarile au loc prin cresterea preturilor si nu prin sporirea cantitatii de marfuri in proportiile necesare.

3. Cresterea costurilor de productie(inflatie prin costuri). Marirea costurilor nu stimuleaza productia si, ca urmare oferta de marfuri scade, iar preturile cresc. Costurile de productie se maresc atunci cand remunerarea factorilor de productie creste mai mult decat productivitatea lor; un loc important, in acest sens, il ocupa sporirea cheltuielilor pentru salarii neinsotita de o crestere superioara a productivitatii muncii. In acelasi sens, al cresterii costurilor, actioneaza si marirea preturilor la materii prime, materiale.

Inflatia prin costuri.

Dup cum se observa, scaderea ofertei agregate (de la Q1 la Q2) atrage dup sine cresterea preturilor.

Pe linia relatiei dintre inflatie si somaj, se constata ca inflatia prin cerere, stimuland extinderea productiei, este insotita intr-o anumita proportie, si de cresterea gradului de ocupare a fortei de munca; dimpotriva; inflatia prin costuri duce la scaderea gradului de ocupare.

- Consecintele inflatiei:

Pe termen scurt, inflatia poate sa aiba unele efecte pozitive,ca, spre exemplu, incurajarea investitiilor, a cresterii activitatii economice, o anumita atenuare a somajului etc.

Inflatia ca stare de dezechilibru economic **este preponderent negativa**, avand numeroase consecinte asupra populatelor, agentilor economici si asupra mersului de ansamblu al economiei.

Inflatia atrage dup sine **scaderea puterii de cumparare a populatelor**. La un volum dat al veniturilor banesti ale acestora, sau in conditiile majorarii lor sub nivelul ratei de crestere a preturilor, se micsoareaza cantitatea de bunuri si servicii ce pot fi cumparate, se reduce nivelul consumului pentru cea mai mare parte a populatelor. In mod deosebit, sunt

afectate persoanele cu venituri mici si fixe. Cresterea generala a preturilor este potrivita drept cauza unor reduceri nedorite ale salariului real, ale venitului real, in general.

O alta consecinta a inflatiei o reprezinta **redistribuirea de venituri si de avutie**; prin intermediul preturilor ridicate, o parte a veniturilor cumparatorilor de marfuri este preluata de catre vanzatorii de marfuri sau prestatorii de servicii. **Este stimulata inclinatia spre consum** si este **descurajata inclinatia spre economisire**, mai ales cea pe termen lung; subiectii economici sunt mai mult incitati sa cheltuiasca resursele banesti disponibile, a caror putere de cumparare scade pe masura trecerii timpului. Se considera ca persoanele in varsta sunt mai vulnerabile la inflatie decat tinerii si in sensul ca prin marirea preturilor le este afectata puterea de cumparare a economiilor de o viata, economii destinate finantarii consumului lor, dupa pensionare. Deprecierea banilor genereaza „fuga” de lichiditati si preferinta pentru plasarea disponibilitatilor banesti in bunuri durabile neproductive.

d) tinte privind rata inflatiei in anii 2002-2004

Combaterea inflatiei necesita o **politica antiinflationista** la nivel macroeconomic, indreptata simultan atat impotriva consecintelor, cat si impotriva cauzelor inflatiei.

Masuri antiinflationiste.

Politica antiinflationista se concretizeaza in anumite masuri prin care, practic, se lupta impotriva cresterii preturilor.

a) Masuri de reducere a excesului de cerere agregata, care se manifesta prin:

- politica monetara riguroasa, de natura sa evite excedentul de moneda in economie;
- politica dobanzilor la creditele acordate, prin care sa nu se ajunga la o micșorare artificiala a ratei dobanzii si, deci, la ieftinirea creditului;
- politica bugetara a statului, orientata spre reducerea deficitului bugetar, spre mentinerea la un anumit nivel a cheltuielilor publice, in perioada respectiva, si spre ridicarea, in anumite limite, a nivelului impozitelor si taxelor, care sa franeze cresterea cererii si, implicit, preturilor.

Masurile mentionate pana acum fac parte din ceea ce poarta denumirea de **politica deflationista**.

Franarea excedentului de cerere se poate realiza si prin alte masuri, cum sunt: moderarea revendicarilor de crestere a salariilor, „inghetarea” salariilor, restrangerea creditului de consum, lansarea unor imprumuturi de stat etc.

c) Masuri de stimulare a cresterii ofertei, de lichidare a ramanerii ei in urma fata de cerere, cum sunt:

- cresterea capacitatii de adaptare a aparatului de productie la cerintele pietii;
- stimularea extinderii potentialului de productie, prin investitii de capital in mijloace de productie performante, prin forta de munca intr-o structura de calificare noua, inovatii, prin cresterea productivitatii factorilor de productie;

- o politica de salarizare corelata cu rezultatele economice obtinute prin munca, prin care sa se evita marirea costurilor medii.

Unele elemente ale politicii de credit si bugetara, ca, spre exemplu, rata dobanzii, a impozitelor si taxelor, pot fi folosite prin scaderea lor pentru stimularea activitatii economice si sporirea ofertelor, in dependenta de conditiile concrete existente. Aceasta, deoarece combaterea inflatiei – ca dezechilibru nu numai monetar, ci si material – necesita si eliminarea penuriei de marfuri.

3.Evolutia șomajului in perioada 1995-2000

Șomajul este o stare de dezechilibru pe piata muncii, in cadrul careia exista un excedent de oferta de munca fata de cererea de munca, adica un surplus de populatie activa care nu-si gaseste loc de munca.

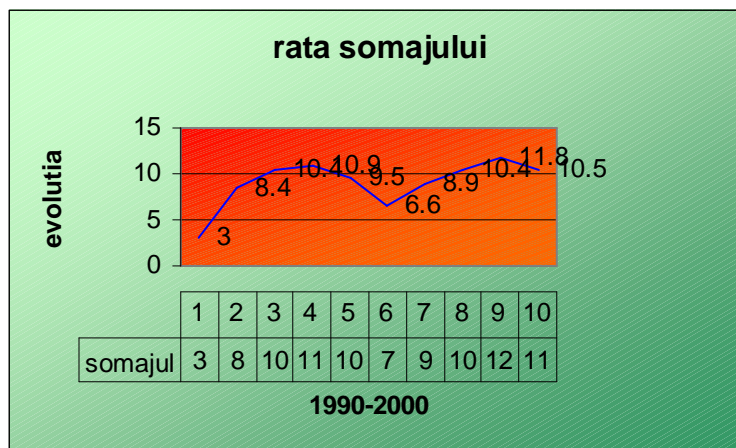
a) rata șomajului,

Rata șomajului este un indicator prin intermediul caruia se masoara intensitatea șomajului, calculandu-se sub forma unui raport intre numarul de someri si populatia de referinta (de obicei populatia activa).

In practica mondiala, pentru colectarea informatiilor privind șomajul, sunt utilizate trei surse de date:

1. Recensamantul populatiei, ca inregistrare totala, la care criteriul prin care o persoana este considerata in stare de șomaj este acela ca, in perioada de referinta (de obicei un an), numarul saptamanilor in care persoana respectiva a fost neocupata sa fie predominant in raport cu numarul saptamanilor in care aceasi persoana a avut o slujba. Pe baza acestei surse de date se obtine numarul somerilor ca medie a anului de referinta.
2. Ancheta asupra ocuparii fortei de munca efectuata in gospodariile populatiei este considerata cea mai adecvata sursa de date si metoda de investigare pentru masurarea, sub diferite aspecte si cu ajutorul a diversilor indicatori, ai șomajului.
3. Sursele administrative de colectare a informatiilor, desi sunt cel mai accesibile, au limite in caracterizarea complexa a șomajului, oferind numai informatii parțiale privind proportiile acestui fenomen.

La sfarsitul fiecărei luni, oficiile de forta de munca ale Ministerului Muncii si Protectiei Sociale furnizeaza date privind numarul persoanelor care solicita un loc de munca (prin inscrierea la oficiile de forta de munca).

c) structura populatelor ocupate pe sectoare ale economiei

ani Mii persoane	Populata ocupata pe sectoare de economie								
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Agricultura	3153.5	3112.3	3448.8	3621.1	3653	3270.0	3326.4	3389.6	3354.3
Industrie	4004.7	3802.9	3300.9	3030.6	2881.7	2714.2	2740.8	2449.6	2316.9
Construcții	705.9	500.9	579.2	574	562.7	479.1	474.4	439.2	391
servicii	2975.4	3269.7	3129.1	2836.3	2914.2	3029.5	2837.4	2744.3	2750.4

c) forme ale șomajului

Șomajul involuntar se manifesta in diferite forme, dup cuzele care il genereaza.

-**Șomajul ciclic** este generat de evolutia ciclului economic. In faza de criza, somajul sporeste ca urmare a contractiei, scaderii productiei, a activitatilor economice si cresterii numarului de falimente, cu deosebire a intreprinderilor mici si mijlocii.

In ultimele decenii , somajul, in multe tari dezvoltate s-a mentinut la cote ridicate chiar si in perioade de boom (peste 10%).Deci, s-a redus capacitatea de absorție a pietei muncii chiar si in faze ale ciclului ce se particularizau prin sincronizarea cresterii economice si reducerii numarului de someri.

-**Șomajul conjunctural** este efectul restrangerii activitatii economice in unele ramuri, sectoare economice, sub impactul unor factori conjuncturali economici, politici, sociali, interni, si internationali. Primul si al doilea „soc petrolier” (din prima jumătate a anilor 70) si embargourile practicate fata de anumite state s-au rasfrant si se rasfrang negativ asupra economiei statelor aflate sub embargou, dar si asupra partenerilor cu care acestea aveau relatii comerciale.

-**Somaj structural** deriva din reconversiunea unor activitati economice, din restructurarile de ramura si subramura impuse de progresul tehnic. Șomajul structural apare si ca efect al unei structuri inguste de ramuri si subramuri, caracteristica pentru

tarile in curs de dezvoltare. Diversificarea ramurilor ar oferi sanse mai mari de absorbtie a fortei de munca.

-**Șomajul tehnologic** este efectul introducerii noilor tehnologii , care impun un nou mod de organizare a productiei si a muncii si, in consecinta, o reducere a locurilor de munca.

-**Șomajul sezonier** este legat de restrangerea activitatii economice in anumite anotimpuri ale anului, datorita conditiilor naturale, in agricultura, constructii de locuinte, lucrari publice si turism etc.; el are caracter ciclic.

-**Șomajul total** presupune pierderea locului de munca si incetarea totala a activitatii.

-**Șomajul partial** consta in reducerea duratei de munca sub nivelul stabilit legal cu diminuarea corespunzatoare a salariului (saptamana incompleta sau ziua de munca la o durata mai mica).

-**Șomajul deghizat** cuprinde persoanele declarate si inregistrate la Oficiul fortei de munca in categoria someri, dar care, in realitate, sunt pe piata gri a muncii. Ele lucreaza fara contract de munca, dar beneficiaza de toate drepturile prevazute in legi privind somerii.

Persoanele care traiesc in mediu rural si care au un grad de ocupare redus, cu un venit de subzistenta, si care se apropie de conditia economico – sociala a somerului nu sunt inregistrate la Oficiile fortei de munca, dar, in realitate, se afla intr-un somaj latent.

Șomajul deghizat este de mare amploare in tarile in curs de dezvoltare, unde milioane de persoane au o ocupare precara, cu o productivitate foarte scazuta, ceea ce le situeaza in starea de nonocupare.

d) cauze si consecinte ale șomajului

Cauzele:

Aparitia si accentuarea șomajului au o multime de **cauze obiective**, dar si **subiective**.

-Ritmul de crestere economica, in conditiile unei **productivitati a muncii ridicate**, nu mai este capabil sa creeze noi locuri de munca, astfel incat sa asigure o ocupare deplina. Pe piata muncii, decalajul intre cererea de munca si oferta de munca este in defavoarea ultimei. Dezechilibre de amploare se manifesta pe segmentul de piata al fortei de munca tinere, care au drept cauza lipsa nu numai de locuri de munca, ci si a unei pregatiri profesionale, in discordanta cu structura cererii pietei muncii. Exista si cauze de ordin subiectiv, ce tin de comportamentul retinut al agentilor economici de a angaja tineri fie din cauza lipsei lor de experienta, fie ca acestia nu se incadreaza in disciplina muncii.

In randul tinerilor, somajul apare si ca urmare a tendintei de a cauta locuri de munca platite cu un salariu mai mare, fapt ce intârzie integrarea lor activa.

-**Progresul tehnic**, pe termen scurt, este generator de somaj, intr-o proportie mai mare sau mai mica, in functie de capacitatea financiara a tarilor de a asimila noutatile cercetarii stiintifice. In perioada postbelica, revolutia stiintifica si tehnica in domeniul productiei si serviciilor a accentuat tendinta de suprimare a unui important numar de locuri de munca.

Pe termen lung, procesul tehnic generează noi nevoi, care sunt acoperite prin produse rezultate din activități noi generatoare de locuri de muncă. Exemplul țărilor dezvoltate confirmă teza că introducerea progresului tehnic nu numai suprimă, dar și creează locuri de muncă chiar dacă rata șomajului a crescut și ea.

-Criza economică, caracterizată prin scăderi sau stagnări ale activității economice, sporește numărul de someri, iar integrarea lor, în perioada de boom, poate fi la un nivel scăzut. Absorbirea unui număr cât mai mare de someri depinde de posibilitățile reale ale fiecărei țări de a stimula agenții economici în creșterea investițiilor de capital, de capacitatea de utilizare eficientă a pârghiilor economice în condiții de criză.

În România, criza economică de lungă durată a generat un șomaj de mari proporții cu perspective reduse de reintegrare.

-Modificările de structură a ramurilor și sectoarelor economice, sub impactul diversificării cererii de bunuri, al crizei economice, conduc inevitabil pentru o perioadă îndelungată la reducerea cererilor de muncă.

În România, șomajul are la originea sa, parțial, și transformările de structură a economiei naționale, după criteriul de eficiență, în vederea adaptării la mediul concurențial.

-Imigrarea – emigrarea influențează asupra stării pieței muncii. Imigrarea unei părți a populației active în vederea angajării în diferite țări va spori oferta de forță de muncă în cadrul acestora. Emigrarea are un efect invers, de scădere a forței de muncă în zona de origine.

-Conjunctura economică și politică internațională nefavorabilă, datorită oscilațiilor ritmului creșterii economice, conflictelor armate, promovării unor politici de embargou influențează negativ asupra relațiilor economice vizând importul – exportul, deteriorând activitățile economice în țările din zonă și contribuind la șomaj. Embargoul impus României față de Irak și Iugoslavia a avut efecte negative asupra exportului, ceea ce a condus la retragerea activităților multor unități economice. Pierderile se cifrează la zeci de miliarde de dolari.

Consecințele:

Pe plan economic, se disting consecințele negative ale șomajului la nivel național și la nivel de individ – familie.

- **Pe plan național**, excluderea unei părți a forței de muncă influențează dinamica mărimii PIB, în sensul că instruirea, calificarea celor aflați în șomaj au presupus cheltuieli din parte individului și societății, care nu vor fi recuperate în situația șomajului de lungă durată; această forță de muncă, ieșită din populația activă ocupată, nu contribuie la creșterea BIP; societatea suportă costurile șomajului pe seama contribuției la fondul de șomaj, din partea agenților economici, salariaților; existența unui șomaj de lungă durată mai ales în rândul tinerilor, poate genera acte de violență, infracțiuni, poate accentua criminalitatea, cu impact asupra întregii societăți.
- **La nivel de individ – familie**, șomajul se repercutează negativ asupra venitului.

Indemnizatia de somaj este mai mica decat salariul. Prelungirea duratei șomajului erodeaza si economiile, daca exista. Se deterioreaza calitatea fortei de munca si este mai greu de gasit un loc de munca.

Un rol aparte revine starii morale si psihice, care afecteaza individul devenit somer mai mult decat latura economica. Apar complexe de neutilitate pentru societate si familie. Starea de somaj poate afecta coeziunea si armonia unei familii. Totodata, somajul cronic si de lunga durata, care genereaza saracia unui grup important din populatia activa, poate antrena conflicte sociale profunde. Este de inteles ca „bulversarea vietii sociale si a celei de familie poate provoca o adevarata criza de identitate”.

Multitudinea de efecte negative ale șomajului pentru societate si individ justifica pe deplin ingrijorarea guvernelor statelor lumii in fata acestui flagel si preocuparea pentru a gasi solutii de ocupare a fortei de munca la un grad cat mai inalt.

Existenta in Romania a unui somaj cronic de lunga durata, ce a generat criza ocuparii fortei de munca, impune cu necesitate o politica activa de ocupare, care sa vizeze obiective la nivel micro si macroeconomic.

e) politici de combatere a șomajului

Politicile active consta in masuri care sa contribuie la (re) integararea somerilor in diferite activitati si prevenirea șomajului in randul celor ocupati.

Principalele actiuni, masuri de promovare a politicilor active sunt:

- organizarea de cursuri de calificare pentru cei care vin pe piata muncii fara o calificare corespunzatoare si recalificarea somerilor in concordanta cu structura profesionala a locurilor de munca;
- stimularea agentilor economici, prin pârghii economico-financiare, in extinderea activitatii economice.
- incurajarea investitiilor, prin acordarea de facilitati in vederea relansarii si cresterii economice, a crearii de noi locuri de munca;
- acordarea de facilitati intreprinderilor care angajeaza someri de lunga durata, precum si tineri
- incurajarea efectuarii unor lucrari de utilitate publica, pe plan local si national;
- dezvoltarea serviciilor publice in limite rationale, a serviciilor industriale etc.;
- extinderea ocuparii atipice: ocuparea pe timp de munca partial, ocuparea temporara, munca la domiciliu, munca independenta si alte forme de ocupare.

In vederea atenuarii șomajului si a consecintelor lui sunt importante si alte masuri, actiuni, ca: acordarea de facilitati care sa stimuleze mobilitatea fortei de munca de la o zona la alta, de la un sector de activitate la altul; incurajarea somerilor de a se lansa in activitati pe cont propriu; dezvoltarea cercetarii stiintifice, a sectoarelor de conceptie; racordarea invatamantului la tendintele ce se contureaza in diviziunea muncii interne si internationale, formarea si specializarea tineretului in domenii de perspectiva indelungata, care sa le ofere o mobilitate profesionala ridicata; dezvoltarea sau crearea de unitati in sectoare ce tin de: producerea de instalatii, utilaje de depoluare, reciclarea materialelor si materialelor utile, protectia resurselor, gestionarea padurilor, a deseurilor, depoluarea raurilor; introducerea de restrictii privind imigrarea si trimiterea fortata a

imigrantilor in tara de origine; unele guverne acorda acestor persoane facilitati banesti pentru a le stimula sa plece fara interventie brutala din partea organelor administrative.

Politici pasive. Acestea se concretizeaza in masuri si actiuni care sa asigure somerilor involuntari un anumit venit pentru un trai decent sau de subzistenta.

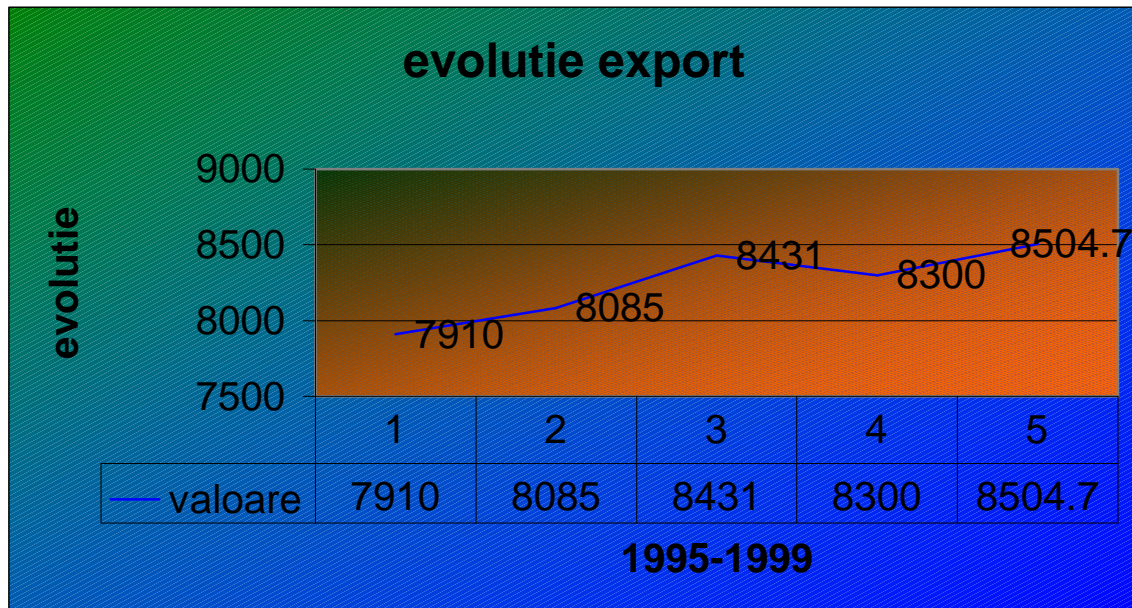
Venitul asigurat somerului se numeste **indemnizatie de somaj** sau in cazul tarii noastre, **ajutor de somaj**. El se acorda pe o perioada determinata de timp; nivelul indemnizatiei reprezinta un procent din salariul primit in ultima perioada de munca, de regula in ultimele sase luni de activitate.

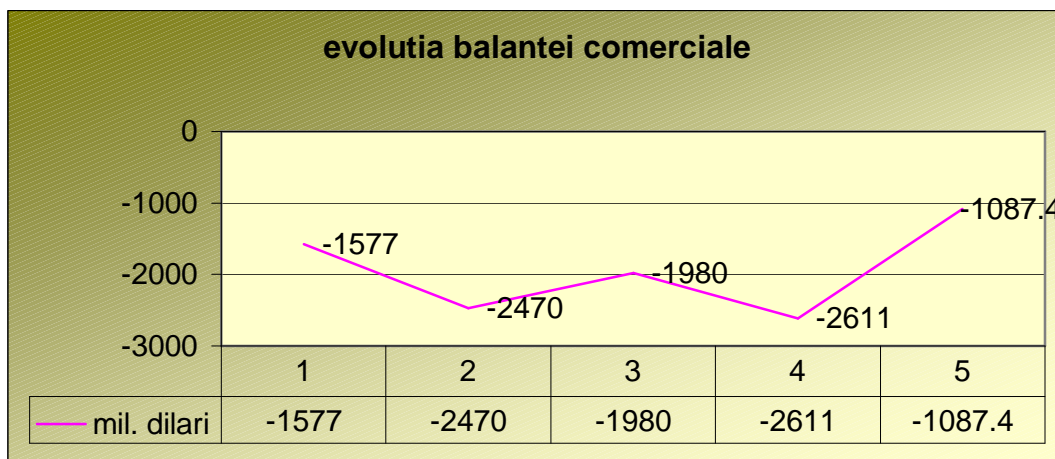
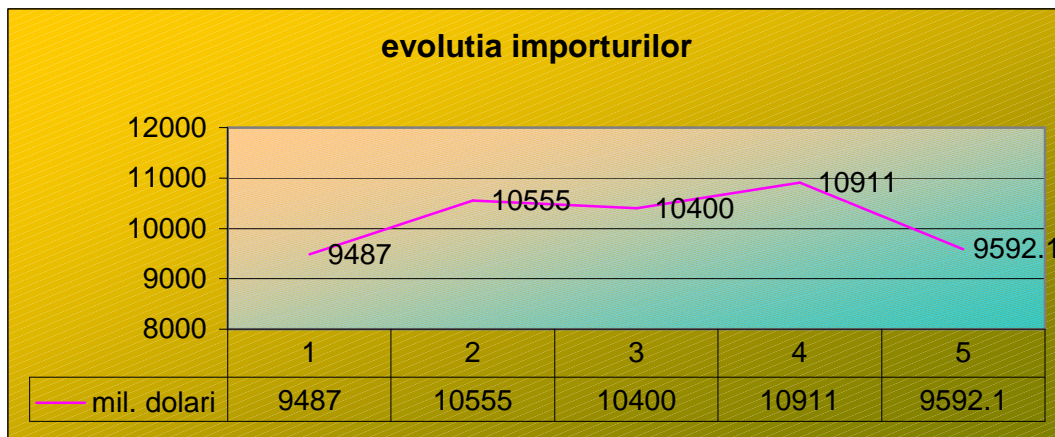
In Romania **costul șomajului** pentru patronat reprezinta 5%, raportat la fondul de salarii, iar pentru salariati, 1%, raportat la salariul brut. In unele tari, costul șomajului este suportat si de bugetul de stat in scopul sigurarii celor aflati in somaj, a unui venit suficient pentru un trai decent.

In Romania, perioada de acordare a ajutorului de somaj este de 9 luni, iar a alocatiei de sprijin, 18 luni.

In Romania, somajul poate fi redus prin cresterea investitiilor, care sa reechilibreze piata bunurilor si serviciilor. Sfera serviciilor, care detine inca o pondere redusa in PIB, in conditiile tarii noastre, spre deosebire de tarile dezvoltate, poate constitui o supapa importanta de absorbtie a unui numar important de someri. Dar pentru aceasta, sunt necesare cateva conditii , si anume: sporirea investitiilor si crearea unor structuri moderne ale acestui sector, tarife rationale si cresterea veniturilor reale ale agentilor economici, ale populatelor.

4) *Evolutia balantei comerciale in 1995-2000*

Comertul exterior a fost proclamat, prin Constitutie, monopol de stat, numai intreprinderile mandatate putand efectua import-export de marfuri si servicii. Pentru a nu deregla nivelul preturilor pe piata interna – cu aceleasi preturi fixe la toate marfurile si serviciile pentru intreaga tara -, produsele exportate si importate ieseau si intrau pe piata interna cu preturi „planificate”. Politica economica a relatiilor externe a urmarit la import, cresterea volumului de tehnica si tehnologie necesara industrializarii, pentru inzeestrarea tehnica a proceselor de productie, sporirea productivitatii sociale si recuperarea intarzierii dezvoltarii; accentul s-a pus pe importul de mijloace de productie – utilaje, masini, fabrici -, concomitent cu diminuarea, pana la eliminare, a bunurilor de consum industriale. Exportului i-au fost destinate produse de industrie manufacturiera, partial masini si instalatii, dar si produse agroalimentare si ale industriei forestiere.

Dupa anul 1980, se inregistreaza nu numai reducerea valorii comertului exterior, dar si modificarea raportului dintre export si import, fortarea, cu consecinte sociale si economice grave, a exportului si reducerea importului, in scopul obtinerii soldului necesar al balantei comerciale, pentru plata datoriilor externe; s-a micorat, in deosebi,

importul de tehnica si tehnologie avansata, dereglându-se capacitatea competitiva, pe plan tehnic, a economiei nationale, modificarea structurii comertului exterior fiind, in acest sens, edificatoare.

Catre 1989, comertul exterior nu mai este, inasa, subordonat necesitatilor economice, ci imperativelor politice, accentuându-se exportul de produse alimentare – 4.2% pondere in totalul exportului, marfuri industriale de consum – 18.1% etc. Concomitent cu diminuarea importului de masini si instalatii, de marfuri de consum etc., pentru obtinerea disponibilitatilor valutare de plata a datoriei externe, creste importul de petrol si de minereuri, cu peste jumatate din totalul importurilor.

Cu toate transformarile structurale produse, o trasatura a schimbarilor externe a constat in faptul ca acestea nu au putut sa elimine eficienta slaba a productiei nationale si a comertului exterior. Desi predomina exportul de fabricate industriale, calitatea acestora, mai scazuta in multe cazuri, determina, pentru oferta romaneasca pe piata externa, preturi mai reduse, diminuându-se, astfel, eficienta economiei nationale.

In decembrie 1989, Romania nu avea datorie externa. In afara de aceasta, Banca Nationala avea o rezerva de 1.8 miliarde dolari. Alte 2 miliarde dolari reprezentau datoriile pe care alte tari le aveau fata de Romania. De asemenea, balanta comertului exterior prezenta o situatie favorabila. In 1990, in cateva luni de zile, rezervele valutare s-au epuizat datorita necesitatii aprovizionarii populatiei cu produse de baza. In continuare, datoria externa a inceput sa creasca astfel incat, la sfrsitul anului 1999, a ajuns la aproape 9 miliarde dolari, cea mai mare parte a aceste datorii fiind catre banci private din strainatate.

Concluzii

- De la inceputul anilor 90, politica macroeconomics a functionat conform principiului *stop-and-go*, fiind cand mai expansiva, cand limitativa, dar de la finele lui 1996 a devenit doar limitativa.
- Printre problemele de restructurare economica un loc important il ocupa cele din sectorul industrial. Motivele principale pentru care se manifesta probleme in acest sector sunt lipsa cronica de eficienta, supradimensionarea capacitatilor, precum si intentia administratiei de pastrare a angajatilor. In loc de a se face o restructurare eficienta, problemele financiare ale intreprinderilor au fost „imblanzite” prin diferite instrumente ale politicii economice, ca de exemplu: reducerea impozitului, credite cu dobanda preferentiala, sau prin alte forme de sprijin acordate de stat. In baza experientei din anii anteriori, intreprinderile stiau ca orice ar face administratia le va ajuta, astfel incat a scazut respectarea disciplinei financiare.
- A existat in permanenta in restructurarea economiei o relatie negativa intre macroeconomie si politica structurala. Acest lucru explica de ce au avut o viata asa de scurta politicile de stabilizare macroeconomics aplicate.
- Numerosi factori de risc genereaza, in continuare, greutati. Printre acestia se numara posibilitatea unor mari miscari sindicale si conflictele de la granitele Romaniei.
- Strategia economico – politica adoptata de administratie pana in prezent poate fi caracterizata ca fiind, in primul rand, una de supravietuire. Este necesar un program concret si coerent de creare a unei economii realmente moderne si eficiente, astfel incat sa sporeasca optimismul si increderea populatiei in reforma.